

บทที่ 6

ผลการศึกษาระเบียบการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับ ข้อค้นพบที่ได้จากวิทยานิพนธ์

จากการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ตามหลักสูตรระดับปริญญาโทซึ่งจัดการเรียนการสอน โดยคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สามารถจำแนกผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อค้นพบที่ได้จากวิทยานิพนธ์ ที่ผู้ศึกษานำมาใช้เป็นกรอบการศึกษา ได้ดังนี้

1. ข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ที่ทำการศึกษางานกระบวนการยุติธรรมในช่วงก่อนคำพิพากษาของศาล จำแนกได้ดังนี้

- 1.1 กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย
- 1.2 กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

2. ข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ที่ทำการศึกษางานกระบวนการยุติธรรมในช่วงหลังคำพิพากษาของศาล จำแนกได้ดังนี้

- 2.1 กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย
- 2.2 กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

3. วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ

- 3.1 กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็ก
- 3.2 กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลโดยทั่วไป
- 3.3 กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับงานคุ้มครองประพฤติ

ผลการศึกษาข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ มีดังต่อไปนี้

ข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ที่ทำการศึกษางานกระบวนการยุติธรรม

กลุ่มช่วงก่อนคำพิพากษาของศาล

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย นั้นมีผู้ทำการวิจัย จำนวนทั้งหมด 5 เล่ม (ชัยยุทธ เจียรศิริกุล, 2541; ไตรรัตน์ ทิพย์รักษา, 2543; อัญชญา จันทร์ประเสริฐ, 2543; ศิริพร หารวิชัย, 2544; เสาวลักษณ์ วิจิตร, 2545) ได้ข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ พบว่า โดยส่วนใหญ่เน้นเป็นการศึกษาในเรื่องของการคุ้มครองเด็กในการสอบปากคำในคดีอาญาทั้งในด้านของเด็กที่เป็นผู้เสียหายและเป็นผู้กระทำผิด การศึกษาจะเป็นในลักษณะของการอิงกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในปัจจุบันของประเทศไทย ได้แก่การมีกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมสิทธิเด็กและเยาวชน เพื่อความสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชน และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงของสหประชาชาติ จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 ขึ้น กฎหมายดังกล่าวมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่ 15 กันยายน 2543 จึงทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 เหมือนกัน ซึ่งจะเห็นได้จากปีที่ทำการศึกษาอยู่ในช่วง พ.ศ. 2543-2545

ในด้านของมาตรการและวิธีการ ทุกเล่มที่ทำการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการสอบปากคำเด็กในคดีอาญานั้นได้นำเสนอเหมือนกันทั้งหมด ไม่ว่าจะศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กผู้เสียหาย/ผู้กระทำผิดหรือผู้ปฏิบัติงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 ทั้งมาตรา 133 ทวิ ที่ว่าด้วยผู้เสียหาย/พยานและมาตรา 134 ที่ว่าด้วยผู้กระทำผิดที่อายุไม่เกิน 18 ปี ว่าตนเองมีสิทธิ และมีหน้าที่ทำอะไรได้บ้าง แต่ในเด็กที่เป็นผู้เสียหาย/ผู้กระทำผิด พบว่าในบางเรื่องที่เป็นรายละเอียดของสิทธิการดำเนินการสอบปากคำในคดีอาญา เด็กยังไม่ทราบว่าสามารถทำสิ่งใดและไม่สามารถทำสิ่งใดได้ เช่น เด็กมีสิทธิที่จะยอมหรือไม่ยอมให้ทำการบันทึกเสียงได้ เป็นต้น อีกทั้งเด็กมีทัศนคติอยู่ในระดับดีต่อการปฏิบัติงานในการสอบสวนว่ามีความเป็นธรรมและมีความเหมาะสม เด็กมีความรู้สึกดีว่าเมื่อมีนักสังคมสงเคราะห์คอยช่วยเหลือ อธิบาย ขั้นตอนในการดำเนินการสอบสวน ในด้านการได้รับการคุ้มครองสิทธิระหว่างการสอบปากคำในชั้นสอบสวน เห็นว่าได้รับความคุ้มครองสิทธิในฐานะเด็กเป็นผู้เสียหาย/ผู้กระทำผิดอย่างเหมาะสม เด็กได้รับการปฏิบัติตามหลักมนุษยธรรม

ด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน จึงทำให้เด็กมีเห็นว่าควรให้มีกระบวนการสอบสวนตามข้อกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 ต่อไป

ในส่วนของผู้ปฏิบัติงานอันได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ทนายความ (กรณีที่เป็นการสอบปากคำเด็กที่กระทำผิด) ผู้ที่เด็กร้องขอ เด็กที่เป็นผู้กระทำผิด/ผู้เสียหาย พบว่าโดยมากมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงแนวคิดและหลักการของกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 และปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานตามข้อกฎหมายดังกล่าว พบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจดีในหน้าที่ของตนเอง และจากการศึกษานั้นพบว่ามีอุปสรรคอยู่ค่อนข้างมากในการนำข้อกฎหมายนี้ไปใช้ได้แก่ ปัญหาในเรื่องของการที่ไม่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละวิชาชีพอย่างชัดเจนนัก ด้านงบประมาณที่ไม่ได้รับการสนับสนุนมากเพียงพอ เพราะการดำเนินการสอบสวนเช่นนี้จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ด้านสถานที่ที่ไม่เหมาะสม ไม่มีความเป็นสัดส่วนยังคงใช้ห้องที่มีอยู่โดยทั่วไป ไม่มีติดขัด และยังขาดอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นต้องใช้ ได้แก่ กล้องวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น ในด้านของบุคลากรนั้นพบว่า ยังคงขาดการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องนั้นคือการอบรมบุคลากรที่มีหน้าที่ในกระบวนการสอบปากคำ และยังพบว่านักสังคมสงเคราะห์ที่ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีหน้าที่แปลคำพูดจากพนักงานสอบสวนให้มีความอ่อนโยน และสามารถทำให้เด็กเข้าใจได้ง่ายนั้นกลับแปลคำพูดที่ไม่ตรงประเด็นกับพนักงานสอบสวนนัก อีกทั้งการร่วมมือกันของแต่ละวิชาชีพนั้นมีความล่าช้าอาจเนื่องมาจากการที่มีบุคลากรไม่เพียงพอ ซึ่งพบว่านักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์เป็นวิชาชีพที่มีไม่เพียงพอต่อการดำเนินการสอบปากคำ

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย มีผู้ทำการวิจัย จำนวนทั้งหมด 2 เล่ม (วิภาภรณ์ คงเจริญ, 2530; ดวงหทัย แนวพนิช, 2533) ได้ข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ เรื่องแรก ผู้ศึกษาเห็นว่าทัศนคติของพนักงานอัยการเห็นด้วยว่าโทษกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้ โดยวิธีการเพื่อความปลอดภัยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการกระทำผิดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งพนักงานอัยการยังเห็นว่ามาตรการวิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการที่จะช่วยเสริมงานคุ้มครองประพฤติของศาลและของราชทัณฑ์ เพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเป็นไปอย่างเหมาะสมและเกิดผลในการป้องกันสังคมจากอาชญากรรม ในด้านทัศนคติของพนักงานอัยการต่องานสังคมสงเคราะห์ และการประยุกต์ใช้กับวิธีการเพื่อความปลอดภัย พบว่าพนักงานอัยการมีความรู้ในงานสังคมสงเคราะห์และเห็นว่าสามารถนำงานสังคมสงเคราะห์มา

ประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเหมาะสม โดยนำวิธีการสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ ทั้งสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย สังคมสงเคราะห์กลุ่มชน สังคมสงเคราะห์ชุมชน วิธีการสังคมสงเคราะห์แบบผสมผสาน และการวิจัยทางสังคมสงเคราะห์ เพราะพนักงานอัยการเห็นว่าการที่ต้องสอดส่องติดตามพฤติการณ์ และให้ความช่วยเหลือผู้ที่อยู่ระหว่างถูกบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นจำเป็นต้องศึกษาข้อมูล รายละเอียดเกี่ยวกับตัวบุคคล รวมทั้งกลุ่มและชุมชนของผู้กระทำผิดด้วย พนักงานอัยการจึงเห็นว่างานสังคมสงเคราะห์มีความสำคัญต่อการสนับสนุนให้การบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เรื่องที่สอง ทศนะของนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติต่อหญิงที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา ผู้ศึกษาพบว่าทศนะของนักวิชาชีพ ได้แก่ แพทย์-พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับรองสารวัตรสอบสวน นักกฎหมาย ครู-อาจารย์ ในเรื่องของความเข้าใจของปัญหาและสาเหตุของการข่มขืนกระทำชำเราอยู่ในระดับที่สูง เช่น ปัจจุบันการข่มขืนกระทำชำเรามีความรุนแรงและโหดร้ายมากยิ่งขึ้น ซึ่งสาเหตุมาจากสุรา ยาเสพติด แหล่งมั่วสุม และสื่อลามกรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งความเสื่อมโทรมทางสังคม วัฒนธรรม คุณธรรม และศีลธรรม ส่วนทศนะของนักวิชาชีพต่อชายที่เป็นผู้ข่มขืนนั้นพบว่าชายที่เป็นผู้ใกล้ชิด เป็นญาติ เป็นผู้มีความอำนาจเหนือหญิง มักบังคับข่มขืนหญิงโดยไม่กลัวความผิด เพราะถือว่ามีอำนาจที่จะควบคุมหญิงได้เป็นอันดับแรก และทศนะของนักวิชาชีพที่มีต่อผู้หญิงที่เป็นผู้ถูกข่มขืนเชื่อว่าหญิงทุกคน ทุกวัย สามารถตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนได้ทั้งสิ้น ซึ่งการข่มขืนกระทำชำเราเป็นเรื่องที่น่าอัปยศเป็นอย่างยิ่ง เสื่อมเสียชื่อเสียงทั้งของหญิงและครอบครัว ทศนะของนักวิชาชีพต่อแนวทางการปฏิบัติต่อหญิงที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราพบว่าทศนะต่อการให้ความช่วยเหลือทางด้านร่างกายนั้นเห็นว่าการนำหญิงส่งไปส่งโรงพยาบาลและให้บริการช่วยเหลือโดยเร็วจะเป็นผลดีต่อการรักษาพยาบาลมากเท่านั้น และควรนึกถึงสภาพจิตใจ/อารมณ์ของหญิงปฏิบัติต่อหญิงอย่างเหมาะสมด้วย หญิงที่ถูกข่มขืนกระทำชำเราควรได้รับความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ นักวิชาชีพทุกฝ่ายทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ควรประสานงานร่วมกันทุกฝ่าย การปฏิบัติต่อหญิงในขณะระหว่างดำเนินคดี หญิงควรไปแจ้งความเพื่อดำเนินคดีผู้ข่มขืน ผู้ที่สอบปากคำก็ควรที่จะเป็นตำรวจหญิง ในกรณีที่ไม่สามารถให้ตำรวจหญิงทำการสอบสวนได้ต้องอนุญาตให้นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือทนายที่เป็นผู้หญิง ร่วมดำเนินการสอบสวนด้วย และที่สำคัญไม่ควรให้สื่อมวลชนเสนอภาพ ชื่อ นามสกุลของผู้หญิงที่เป็นผู้เสียหาย การประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานของทางรัฐและเอกชนที่จัดบริการแก่หญิงที่ถูกข่มขืนนั้นจะทำให้เป็นประโยชน์แก่ตัวหญิงมากขึ้น ในด้านการแก้ไขและป้องกันปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราพบว่า ต้องกระทำทุกด้านควบคู่กันไป ทั้งการปรับปรุงสภาพเศรษฐกิจ สังคม แก้ไข

สภาพเสื่อมโทรม อดายมุก และการอบรมปลูกฝังคุณธรรมแก่สมาชิกในสังคม การเพิ่มโทษแก่คนที่กระทำผิดให้หนักกว่าเดิมจะทำให้เกิดความกลัวและคดีจะลดลง การเพิ่มประสิทธิภาพและความเด็ดขาดในการติดตามจับกุมและลงโทษผู้กระทำผิดทางเพศจะลดปัญหาได้ ควรกำจัดสื่อลามกทุกรูปแบบ อีกทั้งการร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับชุมชนเพื่อจัดให้มีการตรวจตราเวรยาม ตู๋ยามสายตรวจ เพื่อดูแลความสงบเรียบร้อย จะเป็นการป้องกันและตัดช่องโอกาสในการก่ออาชญากรรมทางเพศ

ข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ที่ทำการศึกษางานกระบวนการยุติธรรมในช่วงก่อนคำพิพากษาของศาล กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหายกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย พบว่าเป็นการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและบทบาทหน้าที่ของนักวิชาชีพในการปฏิบัติงานเป็นส่วนใหญ่ ทั้งในการคุ้มครองเด็กในกระบวนการสอบสวนตามกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 หรือมาตรการและวิธีการเพื่อความปลอดภัย ว่าเป็นอย่างใด ซึ่งพบว่านักวิชาชีพมีความเข้าใจและมีความรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนที่ต้องปฏิบัติได้เป็นอย่างดี แต่ในบางครั้งกลุ่มของผู้รับบริการทั้งเด็กและผู้ใหญ่นั้นส่วนใหญ่จะไม่ทราบหรือไม่เข้าใจถึงรายละเอียดของข้อกำหนดที่มีความลึกซึ้งลงไปเด็กมักจะไม่เข้าใจและไม่รู้สิทธิของตน เช่น เด็กจะไม่ทราบว่าสิทธิในการที่จะให้บันทึกหรือไม่บันทึกคดีไต่ได้ เป็นต้น อีกทั้งพบว่าไม่ว่าจะกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการทั้งเด็กหรือผู้ใหญ่หรือแม้กระทั่งผู้ปฏิบัติงาน นักวิชาชีพด้านต่าง ๆ เห็นว่าการนำงานสังคมสงเคราะห์เข้ามาประยุกต์ใช้เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปฏิบัติงาน ซึ่งเห็นได้จากผู้รับบริการกลุ่มที่เป็นเด็กมีความต้องการนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยปกป้องและคุ้มครองสิทธิให้แก่พวกเขาอยู่ และพนักงานอัยการที่ปฏิบัติหน้าที่เห็นว่างานสังคมสงเคราะห์มีส่วนสำคัญต่อการสนับสนุนการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยนี้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการประสานงานของแต่ละฝ่ายแต่ละหน่วยงานให้มีความเข้าใจตรงกันในบทบาทหน้าที่ของตนเองมาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นเรื่องงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ และจัดทำสถานที่ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังพบว่าบุคลากรที่ทำการปฏิบัติงานทางด้านสังคมสงเคราะห์และทางด้านจิตวิทยานั้นมีน้อยไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่มากโดยเฉพาะในการสอบปากคำเด็กคดีอาญา

ข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ที่ทำการศึกษางานกระบวนการยุติธรรม

กลุ่มช่วงหลังคำพิพากษาของศาล

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย มีผู้ทำการวิจัยจำนวนทั้งหมด 6 เล่ม (กฤษณา อิศสระเสรี, 2530; รุ่งทิวา บุญสิทธิ์, 2530; ดวงพร อุกฤษณ์, 2534; พรประภา จารุศิริวัฒนา, 2545; พระมหาจำเริญ แก้วรักษา, 2545; บุศยา งามจักร, 2550) ได้ข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ พบว่ามีวิทยานิพนธ์จำนวน 2 กลุ่มที่มีเนื้อหาในลักษณะใกล้เคียงกัน ได้แก่ การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และการให้การสงเคราะห์ภายหลังปล่อยเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ผู้ศึกษาจึงขออธิบายโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มดังต่อไปนี้

1. กลุ่มการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจดีในหน้าที่โดยเฉพาะในหน้าที่ของตนเอง เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าพนักงานคุมประพฤติในฝ่ายควบคุมและสอดส่อง พ่อบ้านแม่บ้าน ทั้งหมดนี้สามารถปฏิบัติงานตามลักษณะงานที่กำหนดได้อยู่ในระดับที่ดี แต่นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา อยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะนักสังคมสงเคราะห์ต้องปฏิบัติงานนอกเหนือจากลักษณะงานที่กำหนดไว้ในลักษณะงาน เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นลักษณะงานที่สำคัญและต้องปฏิบัติตามวิธีการและกระบวนการในการแก้ไขเด็กโดยตรง อีกทั้งยังพบว่าบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดยังมีความคิดเห็นกับเด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กทางบวกส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่มีทั้ง ปัญหาด้านบุคลากรที่ขาดการประสานงานร่วมมือกัน ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงาน ปัญหาจากตัวเด็กเอง และปัญหาความไม่สอดคล้องกันระหว่างวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่เน้นการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก กับแนวทางการปฏิบัติหรือการดำเนินงานที่ไปในแนวทางของการลงโทษ เป็นต้น

2. กลุ่มการให้การสงเคราะห์ภายหลังปล่อยเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง แนวทางในการสงเคราะห์หลังปล่อยของเด็กหลังจากการได้รับการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ภายในสถานพินิจ พบว่าการสงเคราะห์หลังปล่อยนั้นได้แก่ การสงเคราะห์เด็กกลับภูมิลำเนา การสงเคราะห์ช่วยเหลือเกี่ยวกับเงิน การให้คำแนะนำปรึกษาปัญหา การจัดหางานให้ทำ การสืบหาผู้ปกครอง การจัดหาที่อยู่อาศัย การให้การสงเคราะห์เงินประกันในการเข้าทำงาน การจัดหาสถานที่รักษาพยาบาล การจัดหาทุนบรรพชา อุปสมบท การจัดหาหลักฐานต่าง ๆ ให้กับเด็ก การช่วยเหลือด้านเงินทุนในการประกอบอาชีพหรือฝึกวิชาชีพ การให้ความช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา จัดหา

สิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น การแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่มีความประพฤติเสียหายภายหลังปล่อย การติดตามผลเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย โครงการฟื้นฟูสมรรถภาพ บ้านกึ่งวิถี จากการศึกษาในการสงเคราะห์ภายหลังปล่อยที่แท้จริงแล้วพบว่า เด็กยังคงประสบกับปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ การว่างงานซึ่งมีอยู่ค่อนข้างมาก ซึ่งเกิดจากการขาดความรู้ความชำนาญในวิชาชีพที่ตนได้ฝึกอบรมมา ด้านปัญหาการศึกษา เด็กมักไม่ได้ทำการศึกษาต่อเมื่อได้รับการปล่อยตัวแล้ว ปัญหาด้านครอบครัวส่วนใหญ่ครอบครัวของเด็กจะมีปัญหาเดือดร้อนเรื่องการเงินซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินชีวิต ปัญหาเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนเอง เช่น เงินที่ได้รับจากบิดา มารดาของเด็กไม่พอสำหรับค่าใช้จ่าย แนวโน้มความต้องการขอรับบริการของเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย พบว่า มีแนวโน้มด้านการประกอบอาชีพ ต้องการขอความช่วยเหลือในด้านการจัดหางานให้ทำ ด้านการศึกษา เด็กต้องการขอรับทุนการศึกษา และช่วยเหลือในด้านการจัดหาสถานที่ศึกษา ด้านครอบครัว เด็กต้องการให้งานสงเคราะห์หลังปล่อยแนะนำบริการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้บริการด้านสงเคราะห์ครอบครัว ด้านตัวเด็กเอง คิดว่าสมควรที่จะมีการประชาสัมพันธ์ให้กับบุคคลทั่วไปให้เข้าใจและยอมรับในตัวพวกเขาด้วย

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย มีผู้ทำการวิจัยจำนวนทั้งหมด 35 เล่ม ได้แก่ มีข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ ดังนี้

ผู้ศึกษาพบว่าวิทยานิพนธ์ในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย ที่มีผู้ทำการวิจัยทั้งหมดดังกล่าวนั้นมีวิทยานิพนธ์จำนวนมากและหลากหลาย ผู้ศึกษาจึงนำเฉพาะวิทยานิพนธ์ที่มีข้อค้นพบที่สอดคล้องกันมานำเสนอซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับงานคุมประพฤติ และกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับงานในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอทำการเสนอข้อค้นพบแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับงานคุมประพฤติ ในกลุ่มนี้ผู้ศึกษาจะขอแยกเป็นประเด็น โดยเรียงลำดับจากเรื่องที่มีผู้ทำการศึกษามากไปน้อย ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ศึกษาเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์และการจัดบริการสังคมแก่ผู้ถูกคุมประพฤติ (พงศเทพ ไช้มุกด์, 2529; นายิกา ภูมมะกสิกร, 2530; จิตติพร บุญธนะ, 2545; ผกามาศ ศุภสร, 2545; เสาวนีย์ ทวีสุข, 2545;) พบว่าโดยส่วนใหญ่มักไม่ทราบว่ามีงานบริการสังคมอยู่หรือถ้าทราบก็ไม่รู้จะใช้บริการที่ใดอย่างไร เป็นสาเหตุให้ผู้ถูกคุมประพฤติไม่เข้าถึงบริการสังคมเท่าที่ควร ผู้ถูกคุมประพฤติเข้าใจว่าบริการสังคมนั้นเป็นบริการต่าง ๆ ที่รัฐหรือเอกชนจัดขึ้นเพื่อ

ช่วยเหลือบุคคล ครอบครัว กลุ่มชน และสังคมในการแก้ไข บำบัด ป้องกันในระดับต่าง ๆ และพบว่า ผู้ถูกคุมประพฤติต้องการบริการสังคมทางด้านการให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ โดยนักสังคมสงเคราะห์มากที่สุด รองลงมาคือต้องการบริการจัดหางาน การรักษาพยาบาล และการบริการทางการศึกษา ตามลำดับ แต่ผู้ศึกษาพบความขัดแย้งกันในข้อค้นพบตรงนี้ คือในข้อค้นพบต่อมากล่าวว่า ผู้ถูกคุมประพฤติไม่มีปัญหาความเดือดร้อน ส่วนในด้านที่มีปัญหาความเดือดร้อนได้แก่เกี่ยวกับอาชีพ และรองลงมาคือที่อยู่อาศัย ผู้ศึกษาเห็นว่าดังนั้นผู้ถูกคุมประพฤติจำเป็นต้องได้รับการบริการทางสังคมทั้งหมดที่ได้กล่าวมาไม่ควรละทิ้งสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป ผู้ถูกคุมประพฤติมีความเข้าใจว่านักสังคมสงเคราะห์ คือเจ้าหน้าที่ที่คอยให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำปรึกษา และเป็นตัวกลางในการปรับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถูกคุมประพฤติและครอบครัวของผู้ถูกคุมประพฤติด้วย ในทัศนะของพนักงานคุมประพฤติเองพบว่าพนักงานคุมประพฤติมีการประสานงานระหว่างรัฐกับเอกชนอยู่เสมอ รวมทั้งครอบครัวของผู้ถูกคุมประพฤติด้วยเพื่อความเข้าใจอันดีกันระหว่างทั้งสองฝ่าย และได้พบอุปสรรคในการจัดบริการสังคมคือ พนักงานคุมประพฤติที่จัดบริการสังคมยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานบริการสังคมและสังคมสงเคราะห์อยู่

ในส่วนของงานคุมประพฤติในลักษณะของการพักการลงโทษนั้น พบว่า ผู้ถูกคุมประพฤติมีปัญหาความต้องการด้านการบริการสังคม คือ ความรู้สึกหรือท่าทีของสังคมไทยยังมีความรู้สึกรังเกียจไม่เปิดโอกาส เช่น การยอมรับในการทำงาน หรือการมีชีวิตอยู่ในครอบครัวและสังคม เป็นต้น และพบว่าการทำบุญกุศลเป็นทาน อันล้ำเลิศจึงมุ่งแต่การทำบุญทำกุศลมากกว่าที่จะสงเคราะห์และช่วยเหลือผู้กระทำผิดที่ได้รับการปลดปล่อยตัว ซึ่งผิดกับต่างประเทศที่ได้มีการรณรงค์ต่อต้านอาชญากรรม โดยกระบวนการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดที่ได้รับการปล่อยตัว รวมทั้งได้จัดตั้งศูนย์การติดตามสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ และศูนย์การแนะนำช่วยเหลือ เกี่ยวกับการจัดหางานแก่ผู้พ้นโทษ ตลอดจนส่งเสริมการศึกษาวิชาอาชญาวิทยา โดยมุ่งเน้นในด้านการบริหารงานให้หน่วยงานกระบวนการยุติธรรมอย่างกว้างขวาง ทั้งยังเผยแพร่ให้สังคมได้ยอมรับและร่วมมือในการสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ ความต้องการของผู้ถูกคุมประพฤติในเรื่องของบริการให้ความช่วยเหลือนั้น ต้องการให้การสงเคราะห์ด้านคำรักษาพยาบาล และค่ายานพาหนะกลับบ้าน

บทบาทของงานสังคมสงเคราะห์ในการคุมประพฤติ พบว่าทัศนะของพนักงานคุมประพฤติมีความเห็นด้วยสูงต่อหลักการสังคมสงเคราะห์โดยเฉพาะหลักการความแตกต่างระหว่างบุคคล หลักการไม่ควรตำหนิติเตียน หลักการการตัดสินใจด้วยตนเอง ในด้านของวิธีการสังคมสงเคราะห์ในการคุมประพฤติพนักงานคุมประพฤติมีความเห็นด้วยสูงในวิธีการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย วิธีการสังคมสงเคราะห์แบบผสมผสาน การบริหารงานสังคมสงเคราะห์ การวิจัยทางด้านสังคมสงเคราะห์ และเห็นด้วยปานกลางในวิธีการสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน การจัดระเบียบ

ชุมชน ในด้านเทคนิคการให้การสัมภาษณ์และการเขียนบันทึกรายงานพนักงานคุมประพฤติมีความเห็นด้วยในระดับสูง

ทัศนะของพนักงานคุมประพฤติ มีความเห็นด้วยสูงต่อการสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ถูกคุมประพฤติและในเรื่องการไปเยี่ยมบ้านหรือที่ทำงานของผู้ถูกคุมประพฤติพนักงานคุมประพฤติทัศนะของพนักงานคุมประพฤติเห็นด้วยสูงกับการให้ความช่วยเหลือให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และเห็นด้วยปานกลางว่าเมื่อการช่วยเหลือสงเคราะห์สิ้นสุดลงควรเลิกติดต่อกับผู้ถูกคุมประพฤติทัศนะของพนักงานคุมประพฤติมีความเห็นด้วยสูงต่อการเพิ่มจำนวนนักสังคมสงเคราะห์ในการปฏิบัติงานคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติมีความเห็นด้วยสูงว่าพนักงานคุมประพฤติควรมีความรู้ความสามารถทางด้านสังคมสงเคราะห์ และเห็นด้วยสูงว่างานสังคมสงเคราะห์ที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานคุมประพฤติ ในด้านกลุ่มประชากรที่เป็นผู้ถูกคุมประเวตินั้น พบว่ามีความเหมือนกันกับพนักงานคุมประพฤติ มีเพียง 3 ด้านเท่านั้นที่แตกต่างกัน คือ ทัศนะของผู้ถูกคุมประพฤติต่อหลักการทางสังคมสงเคราะห์ เห็นด้วยสูงกับหลักการที่ว่าการตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง หลักการเก็บรักษาความลับ หลักการที่ผู้ถูกคุมประพฤติควรให้ความร่วมมือกับพนักงานคุมประพฤติ และเห็นด้วยปานกลางกับหลักการยอมรับศักดิ์ศรีและความสามารถของตนเอง หลักการยอมรับในความแตกต่างของร่างกายและจิตใจ หลักการว่าพนักงานคุมประพฤติไม่ควรใช้อารมณ์อย่างรุนแรงต่อปฏิกริยาต่าง ๆ ของผู้ถูกคุมประพฤติ และทัศนะในเรื่องของบทบาทของงานสังคมสงเคราะห์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมประพฤติ มีความคิดเห็นระดับปานกลางว่าบทบาทของงานสังคมสงเคราะห์มีความสัมพันธ์กับการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมประพฤติ และมีความเห็นด้วยปานกลางต่อความสำคัญของงานสังคมสงเคราะห์กับการปฏิบัติงานคุมประพฤติ

ประเด็นที่ 2 เรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติ (วนิดา เจียงไพศาล, 2529; วัฒนา กำลังหาญ, 2538; กุลวดี ประเสริฐชัย, 2539; มานิตย์ วาจาสัตย์, 2542) พบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วผู้ทำการวิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ ซึ่งมีข้อค้นพบในผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติมีปัญหาและอุปสรรค อันได้แก่ ปัญหาในเรื่องของการได้รับการฝึกอบรมน้อยครั้ง/ปี ปัญหาการมอบหมายงานจากพนักงานคุมประพฤติให้อาสาสมัครคุมประพฤติ ที่โดยส่วนใหญ่แล้วอาสาสมัครคุมประเวติมักไม่ค่อยมีเวลาในการออกปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งพนักงานคุมประพฤติบางครั้งมอบหมายงานอาสาสมัครคุมประพฤติ ซึ่งอยู่คนละหมู่บ้านกับผู้ถูกคุมประพฤติ จึงทำให้ในบางครั้งอาสาสมัครไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ปัญหาการประสานงานระหว่างอาสาสมัครกับพนักงานคุมประพฤติพบว่ามีระดับการติดต่อประสานงานกันอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถูกคุมประพฤติและอาสาสมัคร

คุมประพฤติที่ในเริ่มต้นมักมีปัญหาการขาดความไว้วางใจกัน ปัญหาการออกเยี่ยมบ้านของอาสาสมัครคุมประพฤติที่ถือว่าเป็นหน้าที่หลักนั้นพบว่ามีปัญหาในเรื่องของยานพาหนะ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง แม้กระทั่งหลักประกันความปลอดภัยของการลงพื้นที่ในแต่ละครั้ง หรือบางครั้งในเรื่องของการย้ายบ้านซึ่งอาสาสมัครคุมประพฤติไม่ทราบมาก่อนจากพนักงานคุมประพฤติ แต่เมื่อไปถึงบ้านของผู้ถูกคุมประพฤติแล้วไม่ว่าจะญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านสามารถให้ความร่วมมือและเป็นกันเองกับอาสาสมัครคุมประพฤติเป็นอย่างดี ปัญหาการช่วยเหลือผู้ถูกคุมประพฤติ พบว่าอาสาสมัครคุมประพฤติสามารถช่วยเหลือได้อย่างดีโดยเฉพาะ การให้คำปรึกษา แนะนำ เรื่องต่าง ๆ ส่วนนี้ส่งผลดีทำให้เกิดความไว้วางใจกันระหว่างผู้ถูกคุมประพฤติและอาสาสมัครคุมประพฤติ หากปัญหาใดที่อาสาสมัครไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ อาสาสมัครจะทำการติดต่อพนักงานคุมประพฤติทันที แต่ในบางครั้งยังไม่แน่ใจในการที่จะขอความช่วยเหลือจากกรมราชทัณฑ์ในเรื่องเงิน เนื่องจากเป็นสิ่งที่อาสาสมัครไม่สามารถควบคุมได้ และที่สำคัญคืออาสาสมัครคุมประพฤติไม่มีความแน่ใจเลยในการช่วยเหลือข้อขัดแย้งในครอบครัวของผู้ถูกคุมประพฤติ ปัญหาการควบคุมดูแลผู้ถูกคุมประพฤติ อาสาสมัครไม่สามารถควบคุมดูแลผู้ถูกคุมประพฤติได้ในทุกราย อันเนื่องมาจากพฤติกรรมของผู้ถูกคุมประพฤติ ซึ่งตรงนี้อาสาสมัครจะแจ้งให้กับพนักงานคุมประพฤติทราบ ปัญหาในเรื่องการเขียนรายงานซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญในการเป็นสื่อระหว่างพนักงานคุมประพฤติและอาสาสมัครคุมประพฤติ อาสาสมัครคุมประพฤติมักมีปัญหาในการเขียนรายงานที่แบบฟอร์มค่อนข้างยากและยาวมากเกินไป บางครั้งทำให้อาสาสมัครไม่เข้าใจส่งผลให้อาจส่งรายงานให้กับพนักงานคุมประพฤติกล่าช้า อีกทั้งเมื่อส่งรายงานไปแล้วอาสาสมัครเกิดความไม่แน่ใจว่าพนักงานคุมประพฤติได้รับแล้วหรือไม่

จากข้อค้นพบผลการศึกษาศึกษาผู้ศึกษาพบว่าวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครคุมประพฤตินั้นมีผลการศึกษาที่ขัดแย้งกันในเล่มเดียวกันบ้าง เช่น ในส่วนของการถามถึงทัศนคติ (แบบสอบถาม) กล่าวว่าอาสาสมัครคุมประพฤติไม่เห็นเรื่องเงินเป็นเรื่องที่สำคัญในการออกเยี่ยมบ้าน แต่การแสดงความคิดเห็นในตอนท้าย (คำถามปลายเปิด) ว่าพนักงานคุมประพฤติจำเป็นต้องได้รับเงินในการออกเยี่ยมบ้าน เป็นต้น หรือแม้กระทั่งข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครคุมประพฤตินี้ ผู้ศึกษาพบว่ามีการศึกษาที่มีความแตกต่างกันในประเด็นเดียวกัน เช่น การฝึกอบรม สัมมนามีความเหมาะสมดี สามารถทำให้อาสาสมัครเข้าใจการปฏิบัติงานได้ดี แต่โดยส่วนใหญ่แล้วพบว่าในการอบรมสัมมนานั้นมีน้อยจนเกินไปทำให้อาสาสมัครคุมประพฤติไม่เข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองซึ่งถือว่าเป็นปัญหา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่ผู้ศึกษาไม่เข้าใจนักทั้งที่การใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงสำรวจที่เหมือนกัน ผู้ศึกษาจึงคิดว่าเป็นเพราะช่วงระยะเวลาที่มีความแตกต่างกันไปทำให้เกิดการพัฒนาวิทยาการของอาสาสมัครคุมประพฤติ อีกทั้งเกิดจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนละพื้นที่กันทำให้ผลที่ได้มีความ

แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาไม่สามารถครอบคลุมประชากรทั้งหมดได้

ประเด็นที่ 3 เรื่องที่เกี่ยวกับการให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม (อนุลักษณ์ สาริกบุตร, 2537; ปุชิตา นิลสิน, 2541) พบว่าความคิดเห็นของพนักงานคุมประพฤติว่าการทำงานบริการสังคมเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดมากกว่าเชิงแก้แค้นทดแทน ในส่วนของผู้ถูกคุมประพฤติพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นความผิด พ.ร.บ. ยาเสพติดมากที่สุด กลุ่มผู้ถูกคุมประพฤติมีความรู้ในเรื่องการบริการสังคมมาก่อนการกระทำผิดสูงกว่าไม่รู้ โดยจะทำกิจกรรมประเภททำความสะอาดมากที่สุด ที่หน่วยงานของทางราชการ และศาสนสถาน ทั้งพนักงานคุมประพฤติและผู้ถูกคุมประพฤตินี้ทัศนคติเห็นด้วยกับการใช้แนวคิดการทำงานบริการสังคม ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานบริการสังคมของผู้ถูกคุมความประพฤติในทัศนะของพนักงานคุมประพฤติ ได้แก่ ปัญหาที่เกี่ยวกับตัวพนักงานคุมประพฤติที่ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ถูกคุมประพฤติ ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้ถูกคุมความประพฤติที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการทำงานบริการสังคม ปัญหาที่เกี่ยวกับสำนักงานคุมประพฤติขาดบุคลากรที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ปัญหาที่เกี่ยวกับหน่วยงานรองรับซึ่งในปัจจุบันมีไม่เพียงพอ ไม่ครอบคลุมพื้นที่ที่ผู้ถูกคุมความประพฤติอาศัยอยู่อีกทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการทำงานบริการสังคม ปัญหาที่เกี่ยวกับศาลที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในแนวคิด ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของการทำงานบริการสังคม ปัญหาที่เกี่ยวกับประชาชนทั่วไป ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการทำงานบริการสังคม

ประเด็นที่ 4 การศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของผู้เสียหาย และพนักงานคุมประพฤติในเรื่องความร่วมมือของผู้เสียหาย (พงษ์ภักดิ์ มงคลสินธุ์, 2529) พบว่าทัศนคติของผู้เสียหายและพนักงานคุมประพฤติ มีทัศนคติตรงกันว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมควรได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย และเห็นด้วยว่างานคุมประพฤติสามารถให้คุณให้โทษแก่ผู้กระทำผิด การสืบเสาะและพินิจจะทำให้ศาลพิจารณาตัดสินคดีได้เหมาะสม การควบคุมสอดส่องเหมาะกับผู้กระทำผิดเพียงบางคน ผู้เสียหายเชื่อถือในความสามารถของพนักงานคุมประพฤติแต่ไม่แน่ใจว่าพนักงานคุมประพฤติจะปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ผู้เสียหายเห็นว่าพนักงานคุมประเวทิมักไม่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายพูดคุยหรือซักถามในสิ่งที่ต้องการ ในส่วนของทัศนคติต่อการให้ความร่วมมือพบว่า ผู้เสียหายต้องการให้ความร่วมมือโดยเฉพาะการให้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ มีความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการของสำนักงานคุมประพฤติ แต่ไม่แน่ใจว่าจะร่วมมือได้โดยวิธีใด ทั้งผู้เสียหายและพนักงานคุมประพฤติ เห็นด้วยว่าผู้กระทำผิดและผู้เสียหายต่างต้องการจะได้รับการเยียวยาแก้ไข และการพูดลอบประโลมหรือการสงเคราะห์ทางด้านจิตใจนั้น เป็นสิ่งที่ผู้เสียหายต้องการ การให้ความ

ร่วมมือในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงต่าง ๆ พบมากที่สุดเมื่อเทียบกับประเภทอื่น ๆ ทั้งผู้เสียหายและพนักงานคุมประพฤติมีทัศนคติที่ต่างกันในเรื่องของความร่วมมือ คือ ผู้เสียหายมักคิดว่างานคุมประพฤติเอื้อประโยชน์ให้กับผู้กระทำผิดมากกว่าผู้เสียหาย ขณะที่พนักงานคุมประพฤติคิดว่าผู้เสียหายไม่มีเวลา ส่วนในเรื่องปัญหาและอุปสรรคต่อการให้ความร่วมมือมีทัศนคติที่ตรงกันว่าเป็นเพราะขาดความรู้ความเข้าใจในงานคุมประพฤติ

หมายเหตุในประเด็นที่ 1 ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสงเคราะห์และการจัดบริการสังคมแก่ผู้ถูกคุมประพฤติ ความหมายของจัดบริการสังคมในส่วนนี้ หมายถึง การให้บริการสังคมหรือการจัดบริการ หรือสวัสดิการสังคมที่งานสังคมสงเคราะห์ได้จัดให้กับผู้ถูกคุมประพฤติ เพื่อเป็นสิ่งสนับสนุนให้ผู้ถูกคุมประพฤติสามารถดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพที่ดี

ในประเด็นที่ 3 ที่เกี่ยวกับการให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม หมายถึง การทำงานบริการสังคมหรือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ (Community service) เป็นการทำงานตามคำสั่งศาล ผู้กระทำผิดยินยอมทำงานให้แก่สังคมโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนเพื่อชดเชยความผิดที่ได้กระทำการล่วงละเมิดแก่สังคมแทนการลงโทษจำคุกถือเป็นเงื่อนไขคุมประพฤติข้อหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 (1) และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2546

2. กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับงานในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ผู้ศึกษาจะขอเลือกมาในเฉพาะที่มีความเกี่ยวข้องกับงานสังคมสงเคราะห์ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่เกี่ยวกับการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ภายในเรือนจำ/ทัณฑสถาน และประเด็นที่เกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ภายหลังปล่อย ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ภายในเรือนจำ/ทัณฑสถาน (พัชราภรณ์ เวชวงศ์วาน, 2531; พัฒนา พัวพัฒนกุล, 2531; สุวารี รวบทองศรี, 2532; ไศรยา ฤทธิธำร, 2532; สุชาติ นิลมาก, 2533; สมพล พงษ์พิพัฒน์, 2535; วรณพร เสวะกะ, 2542; อัจฉรา ชุมช่วย, 2545; พรศักดิ์ เพ็งสาย, 2550; พีรยุทธ์ หุยะนันท์, 2545; จิรฉิม ปุญญาสวัสดิ์, 2546; ทำนอง ดวงศิริ, 2546; นุชนาฏ นิชเปี่ยม, 2546; ชาญณรงค์ ชาญลิขิต, 2530; สาวิตรี ฉุยฉาย, 2549) ซึ่งได้ขอค้นพบจากผลการศึกษาในด้านของปัญหาและอุปสรรคของผู้ต้องขังนั้น พบว่า มีปัญหาในการติดต่อญาติเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาด้านปัจจัย 4 (ด้านความสะดวกของอาหาร, การขาดเครื่องนุ่งห่มและเครื่องนอน, ที่อยู่อาศัยคับแคบ, การรักษาพยาบาล) การปรับตัวโดยส่วนใหญ่แล้วค่อนข้างดี เมื่อผู้ต้องขังมีปัญหาด้านจิตใจมักจะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่เรือนจำ ปัญหาในเรื่องของความปลอดภัยในทรัพย์สินมีการขโมยทรัพย์สินของผู้ต้องขังบ่อยครั้ง ในเรื่องของความต้องการของผู้ต้องขังพบว่า มีความต้องการทางด้านปัจจัย 4 ที่มีคุณภาพมากกว่าที่เป็นอยู่และความต้องการสถานที่

ออกกำลังกาย ดนตรี และสันทนาการ ซึ่งผู้ศึกษาพบว่ามีความสอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ในเรือนจำ/ทัณฑสถานที่ได้ให้ความสำคัญกับส่วนนี้ด้วย ส่วนความคิดเห็นและทัศนคติในปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ในเรือนจำ/ทัณฑสถานพบว่านักสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอกับจำนวนของผู้ต้องขังที่มาใช้บริการ อีกทั้งผู้บัญชาการเรือนจำให้บุคลากรทางสังคมสงเคราะห์ไปปฏิบัติงานที่ไม่ตรงกับงานสังคมสงเคราะห์ ด้านงบประมาณที่จัดสรรให้งานสังคมสงเคราะห์นั้นไม่เพียงพอและมีความล่าช้า หน่วยงานไม่ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องขังอย่างแท้จริง ด้านสถานที่ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่เพียงพอ เช่นพาหนะในการปฏิบัติงาน เป็นต้น รวมทั้งสถานที่ที่ไม่เหมาะสมในการปฏิบัติงานบางอย่าง เช่นในการให้คำปรึกษา หรือทำการสัมภาษณ์ เป็นต้น ยังพบว่างานสังคมสงเคราะห์บางครั้งไม่ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ในฝ่ายต่าง ๆ มากนักที่ถือว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญอย่างหนึ่ง อีกทั้งในระบบการทำงานทางหน่วยงานนั้นมีความล่าช้า ทั้งหมดนี้เป็นอุปสรรคที่ควรต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข โดยสิ่งที่สำคัญที่ผู้ศึกษาพบคือการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน

การบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ในเรือนจำ/ทัณฑสถานนั้น พบว่า ผู้บัญชาการเรือนจำหรือผู้อำนวยการทัณฑสถาน หรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน มีความรู้ความเข้าใจในงานสังคมสงเคราะห์อย่างถูกต้อง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรมีบริการสังคมสงเคราะห์ เพราะจะช่วยเหลือปัญหา ช่วยอบรม ฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองที่ดีได้ และเห็นว่าการปรับรูปแบบของงานบริการนั้นจะต้องให้บริการด้านการปรึกษาหารือเพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางในการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมภายนอก ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเห็นว่านักสังคมสงเคราะห์สามารถช่วยเหลือผู้ต้องขังได้ ปัญหาและอุปสรรคที่พบคืออัตรากำลังเจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ไม่เพียงพอ การจัดบริการสังคมสงเคราะห์นั้นไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริง ปัญหาผู้ต้องขังภายในเรือนจำไม่มีความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ อีกทั้งงานสังคมสงเคราะห์อยู่ในฝ่ายที่ไม่เหมาะสม

ประเด็นที่ 2 การศึกษาที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์ภายหลังปล่อย (นันทนา ชัยจิตวนิช, 2534; พรรณี ตรีรัตนประยูร, 2537; ภูวดล ภูขำนิ, 2542; วรสุดา พาณิชย์พิศาล, 2544) พบว่ามีวิทยานิพนธ์ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์การเอกชนที่ดำเนินงานทางด้านสงเคราะห์ภายหลังปล่อยซึ่งองค์การเอกชนเหล่านี้ส่วนใหญ่จำให้การช่วยเหลือที่มีลักษณะเป็นแบบเฉพาะหน้า หรือใช้วิธีการสงเคราะห์เฉพาะรายเสียส่วนใหญ่ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรเอกชนมีทัศนคติที่ดีต่องาน โดยมีความเชื่อว่าผู้พ้นโทษหรือผู้ที่เคยต้องโทษนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมได้ อีกทั้งยังเป็นการช่วยเหลือผู้พ้นโทษและเป็นการช่วยป้องกันสังคมจากอาชญากรรมได้ในทางหนึ่ง ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสงเคราะห์หลังปล่อยขององค์กรเอกชนนั้นพบว่าส่วนใหญ่เป็นปัญหาทางด้านงบประมาณในการดำเนินงาน การขาดบุคลากร ผู้บริหารไม่เข้าใจและไม่เอาใจใส่

ในการสงเคราะห์อย่างแท้จริง การประสานงานติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐไม่ได้รับความสะดวกรวดเร็วกว่าสิ่งที่สำคัญที่เป็นปัญหาคือ การที่สังคมไม่ยอมรับผู้พ้นโทษซึ่งตรงนี้มีผลสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการการสงเคราะห์ภายหลังปล่อยที่ได้สอบถามผู้พ้นโทษว่ามีปัญหาทางการเงินและมีความวิตกกังวลว่าครอบครัว/สังคมจะไม่ยอมรับให้ผู้พ้นโทษกลับคืนสู่สังคมดังเช่นคนโดยทั่วไปได้ ส่วนในด้านของความคาดหวังที่มีต่อครอบครัว พบว่า ผู้ต้องขังที่ใกล้จะพ้นโทษมีแนวความคิดไปในทางที่ดีว่าตนเองจะเป็นคนดี มีความเป็นมิตรกับคนที่เข้ามาหา ให้เหตุผลคิดและตัดสินใจมากกว่าจะใช้อารมณ์โกรธ เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว คนที่ทำผิดแล้วไม่สำนึกนั้นเป็นคนที่ไม่น่าให้อภัย มีความพอใจในสถานะและความสามารถของตน อีกทั้งผู้ต้องขังยังมีความคาดหวังว่าเมื่อพ้นโทษไปแล้วครอบครัวจะปฏิบัติตามหน้าที่ของครอบครัวกับสมาชิกในครอบครัว เช่น การให้การยอมรับ ให้อภัย เป็นต้น ซึ่งแสดงว่าผู้ต้องขังมีความคาดหวังต่อครอบครัวอย่างยิ่งกว่าปัจจัยอื่น ๆ แม้ว่าจะยังคงคิดว่าเป็นภาระต่อครอบครัว ผู้ต้องขังยังมีความไม่แน่ใจว่าสังคมจะให้การยอมรับพวกเขาหรือไม่เมื่อพ้นโทษไปแล้ว

ผู้ศึกษาพบว่ายังมีเพียงบางเรื่องที่มีความแตกต่างไปจากประเด็นดังกล่าว ได้แก่ เรื่องวิเคราะห์การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ กรมราชทัณฑ์ โดย เพลินใจ แต่เกษม (2531) เรื่องการปรับตัวของผู้ถูกคุมประพฤติในช่วงต้นของการคุมประพฤติ : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ถูกคุมประพฤติ กรมราชทัณฑ์ในเขตกรุงเทพมหานคร โดย รจนา สุขสว่าง (2535) เรื่องบทบาทครอบครัวในการดูแลผู้ถูกคุมประพฤติ : ศึกษากรณีผู้อุปการะผู้ถูกคุมประพฤติกรมราชทัณฑ์ในเขตกรุงเทพมหานคร โดย ณัฐศิษย์ ทวีสุข (2537) เรื่องบทบาทของพนักงานคุมประพฤติในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติ โดย กรรณิการ์ แสงทอง (2543) จึงไม่มีวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกัน โดยเฉพาะผลการศึกษา

โดยสรุปจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย พบเนื้อหาสาระในผลการศึกษาวินิจฉัยว่าผู้วิจัยให้ความสำคัญกับงานสังคมสงเคราะห์ในคุมประพฤติและในเรือนจำ/ทัณฑสถาน แม้กระทั่งการให้การสงเคราะห์ภายหลังการปล่อยตัว เนื้อหาที่ได้นั้นในส่วนของการคุมประพฤติพบว่าส่วนใหญ่แล้วผู้วิจัยเห็นว่างานอาสาสมัครคุมประเวตินั้นค่อนข้างมีความสำคัญมากเนื่องจากมีผู้ทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องนี้มาก รองลงมาได้แก่ การทำงานบริการสังคมของผู้ถูกคุมประพฤติ การคุ้มครองสิทธิผู้ถูกคุมประพฤติ

การปรับตัวของผู้ถูกคุมประพฤติ บทบาทของครอบครัวในการดูแลผู้ถูกคุมประพฤติ บทบาทของงานสังคมสงเคราะห์ในการคุมประพฤติ และทัศนะของผู้เสียหายในการให้ความร่วมมือกับผู้ถูกคุมประพฤติ ในส่วนของเรือนจำ/ทัณฑสถาน พบว่า ผู้ต้องขังมีปัญหาในด้านของการปรับตัวในในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ปัจจัย 4 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินขณะถูกคุมขัง เป็นต้น แต่บทบาทของงานสังคมสงเคราะห์ได้ปฏิบัติหน้าที่ได้ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขัง

เพียงแต่มีอุปสรรคทั้งในด้านของงบประมาณ บทบาทหน้าที่ที่ไม่ใช่เพียงแต่นักสังคมสงเคราะห์เท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่ผู้บัญชาการเรือนจำให้นักสังคมสงเคราะห์ไปปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่งานสังคมสงเคราะห์ด้วย รวมทั้งบางครั้งประสบปัญหาในเรื่องสถานที่ที่ไม่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานทางสังคมสงเคราะห์ เช่น การให้คำปรึกษา เป็นต้น สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งเมื่อผู้ต้องขังกำลังที่จะพ้นโทษจากการถูกจองจำมาเป็นเวลานาน คือการสงเคราะห์ภายหลังการปล่อยตัว มีทั้งองค์กรเอกชน องค์กรของทางรัฐ ในการศึกษาพบว่ามีเพียงการศึกษาเฉพาะองค์กรเอกชนเท่านั้น โดยรวมแล้วงานสังคมสงเคราะห์ในทุก ๆ ส่วนของงานกระบวนการยุติธรรมช่วงหลังคำพิพากษาทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหายนั้น พบว่าสามารถปฏิบัติงานได้ตอบโจทย์ตรงตามความต้องการของผู้ต้องขังหรือผู้พ้นโทษแล้วเพียงแต่มีปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์ไม่สามารถกำหนดได้ เช่น งบประมาณ ทัศนคติของผู้บัญชาการ/ผู้บริหารที่มีต่องานสังคมสงเคราะห์ ครอบครัวของผู้ต้องขังหรือผู้พ้นโทษ และสังคมที่ผู้พ้นโทษต้องเผชิญ เป็นต้น

วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับสังคมสงเคราะห์ ในกระบวนการยุติธรรม กลุ่มอื่น ๆ

ในการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ในกลุ่มอื่น ๆ นี้ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีข้อมูลที่ค่อนข้างกระจ่าย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงทำการแยกกลุ่มเป็นกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็ก

กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็ก (น้อยนภา สีนุบดี, 2530; สมลักษณ์ ขนอม, 2537; กิตติคุณ อางคาลัย, 2540; ธรรมบุญ เหล่าสกุลพร, 2542; วาสนา เก้านพรัตน์, 2544; ศิริชัย จันทรสว่าง, 2544) ผู้ศึกษาพบว่า ผู้วิจัยส่วนใหญ่ให้ความสนใจในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเด็กที่เป็นผู้เสียหายถูกระทำทารุณกรรม เป็นการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องทำให้เด็กได้รับความทุกข์ทรมานได้แก่ การกระทำทางร่างกาย จิตใจ ทางเพศ และการไม่เอาใจใส่ ปล่อยปละละเลยเด็ก โดยเฉพาะกับเด็กที่ถูกระทำทารุณกรรมจากคนภายในครอบครัวที่มีความคิดว่าเด็กเป็นสมบัติของครอบครัว การให้ความช่วยเหลือการถูกทารุณกรรมนี้ทั้งเจ้าหน้าที่หรือกับเด็กเองนั้นเห็นว่างค์กรเอกชน (NGO) เป็นหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องมากที่สุด ซึ่งจัดตั้งโดยกลุ่มของบุคคลที่เห็นความสำคัญและต้องการที่จะเข้ามาช่วยเหลือ เด็กที่ถูกทารุณกรรมในครอบครัวด้วยความสมัครใจ อีกทั้งในการทำงานสังคมสงเคราะห์กับเด็กที่ถูกทารุณกรรมจากคนในครอบครัวนั้นอย่างแรกคือต้องนำเด็ก

แยกออกมาจากครอบครัวก่อน จึงจะช่วยเหลือเด็กเข้าไปรับการแก้ไข ฟันฟู เยียววายเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการกระทำดังกล่าว โดยให้คำแนะนำช่วยเหลือเด็ก และครอบครัวทั้งทางด้านจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาไปสู่สภาพปกติได้ ส่วนในเรื่องที่เด็กเป็นผู้กระทำผิดนั้น พบว่าปัญหาครอบครัวเป็นปัญหาใหญ่ที่เป็นปัจจัยให้เด็กเป็นผู้กระทำผิด ครอบครัวขาดความอบอุ่น แยกแยก มีแนวโน้มให้เด็กกระทำความผิดด้วย เพราะเด็กจะไม่มีแบบอย่างที่ดีในการหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนมีลักษณะเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม ปัญหาการคบหาสมาคมกับคนอื่นที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของเด็ก โดยเฉพาะเมื่อเด็กเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก เด็กจะถูกหล่อหลอมจากผู้กระทำผิดคนอื่น ๆ ได้ง่ายมากแม้ว่าทางสถานพินิจจะให้การแก้ไข ฟันฟู หรืออบรมเพียงใดก็ตาม จนกระทั่งเมื่อออกมาสู่สังคมอีกครั้ง เด็กก็จะกระทำความผิดอีกจนเข้าสู่วงจรเดิม จะเห็นได้ว่าครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่มีอิทธิพลกับเด็กไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กตกเป็นผู้เสียหายหรือเป็นเหยื่อของการกระทำจากคนในครอบครัว หรือแม้กระทั่งส่งผลให้เด็กเป็นผู้กระทำผิดได้

ในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหายในฐานะเป็นเหยื่อจากการถูกละเมิดทางเพศ เด็กจะได้รับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาค่อนข้างมากตั้งแต่การไม่ได้รับการเตรียมตัวก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เด็กไม่ทราบถึงขั้นตอนทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวล ช่วงระหว่างในกระบวนการยุติธรรมทั้งที่มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 แล้วก็ตาม แต่ยังคงไม่มีความชัดเจนในการทำงานกันอย่างเป็นสหวิชาชีพเท่าใดนัก เมื่อทำความเข้าใจกันก็ทำให้การดำเนินงานไปได้ อีกทั้งในข้อกฎหมายมุ่งการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของเด็ก เด็กจึงไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควรนัก ในชั้นหลังกระบวนการยุติธรรมเป็นการคืนให้เด็กสู่สังคมเดิม เด็กไม่ได้รับการดูแล ไม่ได้รับการบำบัดฟันฟูและไม่มีการคุ้มครองเด็กในระยะยาวอีกด้วย สังคมเดิมของเด็กอาจจะไม่ปลอดภัยกับตัวเด็กมากนัก

กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลโดยทั่วไป

กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลโดยทั่วไป (ราณี ฉายินทุ, 2530; สุนันทา เอมะอมร, 2533; ปนัดดา พันธุ์พานิช, 2535; วรศักดิ์ ศีตีสาร, 2537; อัมรินทร์ ทัพพะวัฒน์, 2537; ชนลิสฎี ธนพัฒนา, 2540; ศศิธร ประดิษฐ์พงษ์, 2543) จากจำนวนวิทยานิพนธ์ที่ผู้วิจัยทำการศึกษาดังกล่าวนั้นพบว่าหน่วยงานทางด้านตำรวจจะได้รับความสนใจในกลุ่มดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษาจึงขอยกประเด็นของหน่วยงานตำรวจขึ้นมาอธิบาย พบว่า ผลการศึกษาที่เหมือนกันคือ ปัจจัยทางด้านงบประมาณ ขันเงินเดือน หรือสวัสดิการต่าง ๆ มีผลต่อการปฏิบัติงานที่สำคัญ อาจจะจ่ายเงินทดแทน

ให้มีความสอดคล้องกับภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ หน่วยงานตำรวจเห็นว่าปัจจัยทางการเงินนี้ควรเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานเพื่อขวัญและกำลังใจให้แก่ตำรวจในการปฏิบัติงาน โดยต้องคำนึงถึงภาพพจน์ของตำรวจที่เกี่ยวกับการรื้อถอนประชาชนสาเหตุหนึ่งก็เป็นเพราะตำรวจมีเงินไม่เพียงพอที่จะนำมาเลี้ยงดูเงินเดือนครอบครัวและผู้อุปการะนั่นเอง

กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับงานคุมประพฤติ

กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับงานคุมประพฤติ (มาตี ธรรมสังข์กุล, 2535; ธีรญา ศรีนนุช, 2540) วิทยานิพนธ์ทั้งสองเรื่องถือได้ว่าเป็นการบริหารจัดการภายในหน่วยงานคุมประพฤติ นั่นคือเรื่องแรกเป็นการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เข้ามามีผลต่อความผูกพันระหว่างพนักงานคุมประพฤติและหน่วยงานคุมประพฤติ พบว่าพนักงานคุมประพฤตินี้ระดับความผูกพันต่อกรมคุมประพฤติในระดับสูง จากปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลว่าไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อกรมคุมประพฤติ ปัจจัยด้านลักษณะงานนั้นคือ ความก้าวหน้าในการทำงาน ขอบข่ายของงาน ลักษณะของงานที่มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน และลักษณะงานที่ทำทนายมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของพนักงานคุมประพฤติต่อกรมคุมประพฤติ และปัจจัยด้านประสบการณ์ที่ได้จากการทำงาน ซึ่งประกอบไปด้วยความมั่นคงในการทำงาน ระบบการพิจารณาความดีความชอบความน่าเชื่อถือและพึงพาได้ของหน่วยงาน ความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อหน่วยงาน การปรับโครงสร้างของหน่วยงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา มีความสัมพันธ์กับความผูกพันของหน่วยงานคุมประพฤติต่อกรมคุมประพฤติ

เรื่องที่สองศึกษาในเรื่องของการประยุกต์ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ในงานคุมประพฤติ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม พบว่าพนักงานคุมประพฤตินี้มีความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ และประยุกต์ความรู้ในการปฏิบัติงาน แต่ระดับความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการประยุกต์ความรู้ในการปฏิบัติงาน ด้านความแตกต่างของความรู้และคุณสมบัติของพนักงานคุมประพฤติไม่ทำให้การประยุกต์ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์แตกต่างกัน แต่สถานะทางอาชีพของพนักงานคุมประพฤตินี้มีความสัมพันธ์กับระดับการประยุกต์ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ในการปฏิบัติงาน อีกทั้งความแตกต่างกันในปริมาณงานในความรับผิดชอบของพนักงานคุมประพฤติทำให้การปฏิบัติงานต่างกัน การศึกษาครั้งนี้พบว่าปริมาณคดีสืบเสาะและสอดส่องไม่มีผลต่อระดับการประยุกต์ความรู้ทางสังคมสงเคราะห์ในการปฏิบัติงานคุมประพฤติ และในการศึกษานี้ยังได้มีการถามความคิดเห็นของผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ และหัวหน้าสำนักงานคุมประพฤติ

พบว่ามีความคิดเห็นในเรื่องของจำนวนพนักงานคุมประพฤติที่รับคดีจริงในสำนักงานคุมประพฤติของตนมีไม่เพียงพอโดยส่วนใหญ่ต้องการพนักงานคุมประพฤติเพิ่ม และในเรื่องของงบประมาณที่ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ผู้กระทำผิด ในปัจจุบันนั้นผู้อำนวยการภาคและหัวหน้าสำนักงานส่วนใหญ่เห็นว่าไม่เพียงพอ อีกทั้งยังนำเสนอว่าการนำความรู้ทางสังคมสงเคราะห์มาใช้ในงานคุมประพฤติว่ามีผลดีมากกว่าผลเสีย

สิ่งที่พบคือแนวทางในการดำเนินงานของงานคุมประพฤติที่มีความเหมือนกัน คืองานทางด้านแก้ไขฟื้นฟูหรืองานสังคมสงเคราะห์ควรจะเป็นหลักในการปฏิบัติงาน และมีเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านสังคมสงเคราะห์ให้มากขึ้น ส่วนข้อค้นพบอื่น ๆ นั้นพบว่าเป็นไปตามจุดเน้นประเด็นหลักของแต่ละเล่มซึ่งมีความแตกต่างกัน

ข้อค้นพบที่ได้จากวิทยานิพนธ์ในกลุ่มอื่น ๆ นั้น พบว่าโดยส่วนใหญ่มีการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มของเด็กที่ถูกทารุณกรรม (กลุ่มที่เกี่ยวกับเด็ก), การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (กลุ่มที่เกี่ยวกับบุคคลทั่วไป) และงานคุมประพฤติ (กลุ่มที่เกี่ยวกับงานคุมประพฤติ) ผู้ศึกษาจึงขออธิบายเฉพาะการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่เป็นส่วนใหญ่ของแต่ละกลุ่ม เนื่องจากว่าแต่ละเรื่องของวิทยานิพนธ์นั้นมีความหลากหลายอย่างยิ่งซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าความสอดคล้องกันของข้อค้นพบนั้นเป็นไปได้ยาก ผู้ศึกษาจึงนำเอาวิทยานิพนธ์ที่มีความใกล้เคียงกันของเรื่องมาทำการศึกษา ซึ่งพบว่าทำให้ความสำคัญกับงานสังคมสงเคราะห์ค่อนข้างน้อยโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับตำรวจ ส่วนในงานคุมประพฤติและเกี่ยวกับเด็กนั้น เห็นได้ชัดเจนว่าให้ความสำคัญมากกว่าอาจเนื่องจากงานสังคมสงเคราะห์สามารถใช้วิธีการ กระบวนการและหลักการทางสังคมสงเคราะห์ สามารถประสานงานกันระหว่างครอบครัว ชุมชน สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ รอบตัวเด็กที่ถูกทารุณกรรมหรือกับผู้รับบริการในงานคุมประพฤติ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และในส่วนของการตำรวจ ผู้ศึกษาพบว่าข้อค้นพบของวิทยานิพนธ์มีความสอดคล้องกันในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคอันได้แก่ งบประมาณ ขิ้นเงินเดือน หรือสวัสดิการต่าง ๆ ตำรวจมีความต้องการเป็นอันดับหนึ่ง เพราะเห็นว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในเรื่องของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

โดยสรุปภาพรวมของข้อค้นพบที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ทางด้านข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์ ทั้งกลุ่มก่อนคำพิพากษาของศาล กลุ่มหลังคำพิพากษาของศาล และกลุ่มอื่น ๆ ทั้งที่เป็นผู้กระทำผิดหรือผู้เสียหายที่เป็นเด็กและเป็นผู้ใหญ่ นั้นพบว่าในด้านของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานหน่วยงานต่าง มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงานของตนเองเป็นอย่างดี เพียงแต่ในการนำไปปฏิบัติจริงนั้นยังมีปัจจัยภายนอกที่เข้ามามีกระทบทำให้การปฏิบัติงานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เช่น ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับวิชาชีพสังคมสงเคราะห์เท่าที่ควร เป็นต้น หรือปัจจัยทางด้านการเงิน งบประมาณ สถานที่ ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานไม่

สามารถควบคุมได้ แต่ถึงแม้ว่าจะเป็นเช่นนี้ก็ตามผู้ปฏิบัติงานก็สามารถปฏิบัติงานได้อย่างดีตาม
 ทัศนภาพ เห็นได้จากผู้รับบริการทั้งเด็กหรือผู้ใหญ่ที่เป็นทั้งผู้กระทำผิด/ผู้เสียหายนั้นยังเห็น
 ความสำคัญและเห็นว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่นั้นทำได้ดี อีกทั้งจะเป็นประโยชน์อย่างมาก
 ในการคุ้มครองสิทธิ หรือดูแลกลุ่มผู้รับบริการได้ และควรให้มีการดำเนินงานเช่นนี้ต่อไป เพราะ
 บางครั้งผู้รับบริการไม่ทราบเลยว่าตนเองมีสิทธิตามกฎหมายอย่างไรบ้าง และควรทำอย่างไรต่อไป
 เมื่อเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม

อีกทั้งพบว่าในการศึกษานี้เป็นในลักษณะของการอิงกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ใน
 ปัจจุบันของประเทศไทย ซึ่งทำให้ทราบว่าผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ติดตาม
 สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างดี แต่ข้อค้นพบบางอย่างที่ได้คือผู้ปฏิบัติงานเข้าใจและมีความรู้ในงานของตน
 เท่านั้น ซึ่งไม่ได้ทำการศึกษาทบทวนหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานฝ่ายอื่น ๆ ส่งผลให้งานนั้นไม่สามารถ
 ดำเนินไปอย่างราบรื่น เพราะการปฏิบัติงานจะต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานข้างเคียงด้วย
 ผู้ปฏิบัติงานจึงจำเป็นต้องทราบบทบาทหน้าที่ของการปฏิบัติงานหน่วยข้างเคียงด้วย

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ จำนวนผู้ปฏิบัติงานกับจำนวนผู้รับบริการที่ไม่
 สอดคล้องกัน นั่นคือผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เชี่ยวชาญมีจำนวนน้อยมากถ้าเทียบกับผู้รับบริการ ข้อ
 ค้นพบที่ได้คือในบางครั้งผู้บริหารเองให้นักวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะไปปฏิบัติงานที่ไม่ตรงกับ
 ความเชี่ยวชาญเฉพาะนั้น ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง

แต่อย่างไรก็ดีผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการได้ทำหน้าที่
 ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ มีเพียงปัจจัยบางอย่างหรืออุปสรรคที่ไม่สามารถควบคุมได้เข้ามาเท่านั้น
 กระนั้นก็ตามจุดรวมใหญ่ ๆ ในการปฏิบัติงานก็คือผู้รับบริการทั้งที่เป็นผู้กระทำผิด/ผู้เสียหาย ทั้งเด็ก
 และผู้ใหญ่นั่นเอง

การวิพากษ์งานวิทยานิพนธ์ในประเด็นของด้านข้อค้นพบช่วงก่อนและหลังคำพิพากษา
 ของศาล กลุ่มเป้าหมายทั้งเด็ก/ผู้ใหญ่ ที่เป็นผู้กระทำผิด/ผู้เสียหาย และกลุ่มอื่น ๆ นั้น พบว่า
 วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาทำการวิจัยเชิงสำรวจและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมากใช้แบบสอบถามที่ใช้
 แบบวัดทัศนคติ ความคิดเห็น ชนิด 5 ระดับของ Likert เป็นเครื่องมือ นั้นหมายถึงว่าวิทยานิพนธ์
 ส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ และความคิดเห็น เช่น ทัศนคติในการปฏิบัติงาน ความคิดเห็นต่อ
 แนวทางในการช่วยเหลือผู้รับบริการ การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน เป็นต้น การ
 ใช้วิธีการเหล่านี้ผู้ศึกษามีความเห็นว่าผลการศึกษาที่ได้มานั้นจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้
 มากเท่าใดนัก ซึ่งไม่มีความเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เนื่องจากเป็นการแสดงความคิดเห็นของ
 ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้กระทำผิด ดังนั้นผู้ศึกษาจึงคิดว่าผู้วิจัยควรหาแนวทางในการทำวิจัยให้มีความ
 เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผลการศึกษาที่ได้ออกมานั้นแม้จะมีความกระจายกันไปตามแต่ละ

กรอบการศึกษาหรือวัตถุประสงค์ของแต่ละเรื่อง แต่ก็พบว่ามีความเหมือนกันของข้อค้นพบหรือผลการศึกษา เช่น ความรู้ความเข้าใจในหน้าที่การปฏิบัติงานของนักวิชาชีพต่าง ๆ ได้ผลการศึกษาว่าอยู่ในระดับที่ดี เป็นต้น จากตัวอย่าง ผู้ศึกษาดังกล่าวถามว่าเมื่อมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีแล้วจะสามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามกับหน้าที่ของตน หรือปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ส่วนในงานวิจัยเชิงคุณภาพนั้นผู้ศึกษาเห็นว่าผลการศึกษาค่อนข้างมีมุมมองที่เป็นแนวคิดลงไป ซึ่งไม่สามารถนำไปอธิบายในมุมมองกว้างได้ และในการวิจัยเชิงคุณภาพจากวิทยานิพนธ์มีผลการศึกษาที่กลุ่มประชากรค่อนข้างแคบ ทั้งที่เป็นผู้รับบริการ หรือเป็นนักวิชาชีพต่าง ๆ ผลการศึกษาจึงนำไปประยุกต์กับกลุ่มอื่น ๆ ได้น้อย เช่น การศึกษาโสภณเด็กราย บพบาทของงานสังคมสงเคราะห์ในการคุ้มครองสิทธิเด็ก เป็นต้น

ผลการศึกษาของกลุ่มวิทยานิพนธ์ดังกล่าว พบว่าในบางเล่มผลการศึกษามีความสอดคล้องกับกระบวนการทางสังคมสงเคราะห์ (Process in Social Work) และวิธีการทางสังคมสงเคราะห์ค่อนข้างน้อยหรือไม่เด่นชัดนัก บางเล่มไม่ได้กล่าวถึงงานสังคมสงเคราะห์เลย หรือบางเล่มได้กล่าวถึงงานที่มีลักษณะคล้ายกับสังคมสงเคราะห์ เช่น ผู้วิจัยบางท่านศึกษาเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ในงานเรือนจำ/ทัณฑสถาน แต่ภายในเล่มนั้นไม่มีกล่าวถึงกระบวนการหรือวิธีการสังคมสงเคราะห์ที่เป็นรูปธรรม มีเพียงการบอกถึงการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ การให้ค่าเดินทางกลับบ้าน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ถือเป็นงานสังคมสงเคราะห์ อาจจะมาจกข้อจำกัดหลาย ๆ อย่างหรือไม่ภายในเรือนจำ/ทัณฑสถาน มีวิธีการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการจัดสวัสดิการต่าง ๆ มากกว่าเพราะอาจจะสามารถนำไปใช้งานได้ แต่ผู้ศึกษาขอตั้งคำถามว่าจากข้อค้นพบดังกล่าว วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับงานสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรมนั้น เป็นงานสังคมสงเคราะห์ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานทางกระบวนการยุติธรรมที่แท้จริง (หรือไม่) แต่ผู้ศึกษานั้นยังพบเห็นข้อดีอยู่ว่า นักสังคมสงเคราะห์หรือนักวิชาชีพอื่น ๆ ยังใช้หลักการทางสังคมสงเคราะห์อยู่ ซึ่งอย่างน้อยเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวตนของผู้ปฏิบัติงานทางสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรม

The National Association of Social Workers (Barker, 1995, pp. 357-358) ที่ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ว่า “เป็นวิชาชีพที่มีความชำนาญการของการช่วยเหลือในระดับบุคคล, กลุ่ม และชุมชน ให้ดีขึ้น หรือฟื้นฟูความสามารถของผู้รับบริการให้สามารถทำหน้าที่ทางสังคมได้และอำนวยความสะดวก อำนวยประโยชน์ให้นำไปสู่เป้าหมายของสังคม” และ Robert L. Barker (1995, pp. 357-358) ที่ได้ให้ความหมายของงานสังคมสงเคราะห์ว่า “เป็นศาสตร์ประยุกต์ในการให้ความช่วยเหลือผู้คนที่ได้รับผลกระทบต่อบริการที่ทางจิตใจ และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนำไปสู่การยกระดับสวัสดิการให้กับผู้คนโดยรวม” ในการศึกษาวิทยานิพนธ์ทั้งหมดที่ได้ทำการศึกษาทั้งกลุ่มก่อนและหลังคำพิพากษาของศาล

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าสามารถตอบตามคำจำกัดความของ NASW ได้เป็นอย่างดี ทุกหน่วยงานได้ให้ความสำคัญของผู้รับบริการและมีเป้าหมายหลักอยู่ที่ผู้รับบริการ ทั้งบุคคลและการทำกลุ่มบำบัดต่าง ๆ อีกทั้งได้ให้ความสำคัญกับชุมชนในการดำเนินการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับบริการได้อย่างดีทีเดียว และในคำนิยามของ Robert L. Barker ที่กล่าวว่า การสังคมสงเคราะห์เป็นศาสตร์ประยุกต์ในการให้ความช่วยเหลือผู้รับบริการ จากการศึกษาวิทยานิพนธ์นั้นพบว่าทุกหน่วยงาน ทุกวิชาชีพที่ปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรมมีความพยายามนำศาสตร์ทางกระบวนการยุติธรรม และศาสตร์ทางด้านพฤติกรรมมนุษย์เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการอธิบายผู้รับบริการ หรือเข้ามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี ซึ่งข้อมูล หรือข้อค้นพบทั้งหมดนั้นมีจุดประสงค์หรือเป้าหมายหลักเพียงอย่างเดียวคือการพยายามยกระดับสวัสดิการให้เกิดขึ้นกับผู้รับบริการให้สามารถตอบสนองทั้งทางด้านจิตใจและร่างกายในฐานะเป็นมนุษย์คนหนึ่งในสังคม

ผู้ศึกษาเห็นว่าวิทยานิพนธ์ที่ทำการศึกษาทั้งหมดมีสาระและประโยชน์ที่เกี่ยวกับข้อมูล หรือข้อค้นพบต่าง ๆ เพียงแต่การนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติได้จริงนั้นมีมาน้อยเพียงใด ผู้ศึกษาคิดว่าการที่ผู้อ่านวิทยานิพนธ์หรือผู้วิจัยควรศึกษาทางด้านข้อเสนอแนะให้มาก สิ่งนั้นคือสิ่งที่สำคัญในการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีขึ้นและเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะการตั้งข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับงานวิทยานิพนธ์ด้วย